

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

**BAYBURT M TİPİ, ERZURUM OLTU T TİPİ,
ERZURUM DUMLU VE İĞDIR S TİPİ
HAPİSHANELERİ**

**İNSAN HAKLARI İHLALLERİ
İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

29 NİSAN 2022

İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ HAPİSHANELER KOMİSYONU

İÇİNDEKİLER

- KONU
- HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ
- HAK İHLALLERİ BAŞVURULARI VE GÖRÜŞMELER
- HEYETİN FAALİYETLERİ VE MAHPUSLARIN BEYANLARI
- TESPİTLER
- ÖNERİLER

KONU

Bayburt M Tipi, Erzurum Oltu T Tipi, Erzurum Dümlü Yüksek Güvenlikli ve İğdir S Tipi Kapalı Hapishanelerinde bulunan tutuklu ve hükümler ile mahpusların aileleri tarafından mahpusların yaşamış olduğu hak ihlalleri ile ilgili başvurular olmuştur. Aynı zamanda son dönemlerde basın yayın organlarında hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri konusunda haberlerin artış göstermesi nedeniyle; şubemiz Hapishane Komisyonu tarafından ilgili hapishanelere 14-16 Nisan 2022 tarihlerinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir. İlgili hapishanelerde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile gerçekleştirilen görüşmelerde birçok kategorik konuda insan hakları ihlallerinin yaşandığı gündeme gelmiştir. Şubemiz Hapishane komisyonu hak ihlalleri iddialarına inceleme ile tespit çalışmalarında bulunmuştur.

HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ

Bayburt M Tipi Hapishanesi, Erzurum Oltu T Tipi Hapishanesi, Erzurum Dümlü Yüksek Güvenlikli ve İğdir S Tipi Kapalı Hapishanelerinde bulunan tutuklu ve hükümlüler mektup yolu ile aileleri de şahsen veya değişik iletişim yolları (mail, telefon v.b) ile şubemize başvurularda bulunarak, ilgili hapishanelerde yaşanan sistematik işkence veya kötü muamele ile diğer hak ihlalleri konusunda şubemizi bilgilendirmişlerdir. Şubemize yapılan başvurularda yer alan iddiaların vahamet arz etmesi nedeniyle, söz konusu iddiaların yaşandığı hapishanelerde bulunan mahpuslar ziyaret edilerek şikâyet konusu iddialara ilişkin inceleme ve tespit çalışmalarında bulunmak amacıyla bir heyet oluşturma kararı alınmıştır.

Heyette, Şubemiz Hapishane Komisyonu Üyeleri;

Av. Ercan YILMAZ

Av. Yakup GÜVEN

Av. Yusuf ERDOĞAN yer almıştır.

HAK İHLALİ BAŞVURULARI VE MAHPUS BEYANLARI

Raporlama konusu hapishanelerde yaşanan hak ihlali iddiaları ile ilgili hapishanelerde bulunan mahpuslar, mahpus yakınları tarafından şubemize yapılan başvurular ile basında yer alan haberler şu şekildedir;

19/03/2021 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan İ.K.'nin ağabeyi B.K. , derneğimize mail yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Saygıdeğer yetkililer öncelikle selamlarımı ve saygılarımı iletiyorum.

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

Kardeşim İ. K. Bayburt M tipi kapalı ceza evinde hükümlü olarak cezasını çekmektedir. Kardeşimle telefon ile görüşüyoruz. En son kardeşimle görüştüğümüz de gardiyanlar tarafından arkadaşları ve kendisinin darp edildiklerini ceza almaları için tehdit, baskı ve şantaj yaptıklarını bize iletti. Annem ve babam yaşlı oldukları için bu durum onları çok üzdü. Değerli yetkililer biz kardeşimin sağlığından ve canından endişe duyuyoruz. Bu konu hakkında kardeşim İ.K. ve diğer arkadaşları için bir girişimde bulunursanız size minnettar kalırız saygı ve sevgilerimi arz ederim.”

09/12/2021 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan D.R.E.’nin, derneğimize mektup yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “İki yılı aşkındır yapılmayan açık görüşlerimizin başlamasıyla birlikte, bir saat olan görüş süremiz yarım saate indirilerek hem bizler hem ailelerimiz mağdur olmuştur. Bayburt Hapishanesinin iklim şartlarının zorluğu, ailelerimize uzak bir mesafede oluşu ciddi anlamda görüş yapmamıza zorluk çıkartmaktadır. Hapishane koşulları bizi hem fiziksel hem de psikolojik olarak yıpratmaktadır. Kadın mahpuslar olarak, biyolojik yapımız gereği hassas yanlarımızdan dolayı, hastalıklarımızı çok ağır geçirmekteyiz. Bayburt’ta bulunan hastahaneye gittiğimizde, ayrıca kötü muameleye maruz kalmaktayız ve tedavi hakkımız engellenmektedir. Ayrıca bulunduğumuz ilin küçük bir şehir yapısı olmasından dolayı, doktor bulmakta zorlanmaktayız. Farklı illerdeki hastanelere gitmek istediğimizde de, yolların kapalı olması bahane gösterilerek tedavi hakkımız engellenmektedir. Sürekli bir şekilde mektuplarımız engellenmekte. Mektuplar hem geç gönderilmekte hem de bize gelen mektuplar tarafımıza uzun bir süre sonra teslim edilmektedir. Bize gönderilen Kürtçe kitapların, tarafımıza tercüme edildikten sonra verileceği belirtilmektedir. Ancak tercüme parası idare tarafından bizden istenmektedir. Yaşadığımız problemlerle ilgili hapishane idaresi ile yapmak istediğimiz görüşme taleplerimiz reddedilmekte; problemlerin çözümü için muhatap bulamamaktayız. COVID 19 bahane gösterilerek, bulunduğumuz hapishanede birçok hakkımızdan halen yararlandırılmamaktayız. Bulunduğumuz hapishanede keyfi olarak hakkımızda birçok disiplin soruşturması açılarak; cezalandırılmaktayız. Örneğin, aile görüşleri sırasında diğer mahpus yakınlarının bize selam vermesi dahi disiplin soruşturmasına konu edilerek; bazı mahpuslar hakkında disiplin cezası verilmiştir. Bu disiplin cezası 2 aylık görüş yasağı şeklinde uygulanmıştır. Hapishane sevklerimiz, bu disiplin cezaları gerekçe gösterilerek idare tarafından keyfi olarak reddedilmektedir.”

27/12/2021 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan F.Ç.’nin kardeşi M.Ç., derneğimize şahsen yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Kardeşim Diyarbakır D Tipi Cezaevinde hüküm özlü olarak kalmaktaydı. 4-5 gün önce Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz kurumuna sürgün edildiğini öğrendik. Dün sabah kendisiyle telefonla yaptığımız görüşmede bize bir tek kendisini götürdüklerini, tek kişilik hücrede kaldığını, üç dört ay boyunca hücrede tek başına kalma durumunun olabileceğinin söylendiğini, temizlik malzemeleri verilmediğini, televizyon ve kitap olmadığını, televizyon için kendisinden para istediklerini söyledi. Kardeşimin diğer hukuksuzluklarla beraber, özellikle hükümlü olmamasına rağmen tek kişilik hücreye konması yasalara uygun değildir, bu durum bizi endişelendirmektedir. Derneğinizden hukuki yardım talep ediyoruz.”

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DÜMLÜ VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

29/12/2021 tarihinde bazı basın organlarında yer alan haberlerden edinilen bilgilere göre; “Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi’nden Iğdır S Tipi Kapalı Cezaevi’ne sevk edilen Hogir Batu isimli mahpusun, cezaevi girişinde maruz kaldığı çıplak arama dayatmasına itiraz ettiği için yerlerde sürüklendiği, darp edildiği ve yemek verilmediği öğrenildi. Mahpusun darp edilmeden önce, el ve ayaklarının gardiyanlar tarafından bağlandığı ve bu çıplak arama yapıldığı belirtildi.

29/01/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Sezer ALAN isimli mahpusun annesi S.K.’nin derneğimize şahsen yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Benim oğlum Sezer Alan, Iğdır S Tipi KCİK’nda kalmaktaydı. Engelliydi. Engelli maaşı alıyordu. Oğlumun psikolojik sorunları vardı. Psikiyatri ilaçları kullanıyordu. Iğdır Hapishanesine geldiğinde kullandığı ilaçları yanlış verdiklerini söyledi. Kendi ilaçlarını vermemişler. Ayrıca şeker hastalığı da vardı. Daha önceden menenjit hastalığı da geçirmişti. (sara gibi) Yılbaşına 3-4 gün kala yaptığımız telefon görüşmesinde kötü durumda olduğunu ifade etti. Ben görüşmeyi kaydettim. Size de vereceğim. Yılbaşından sonraki görüşmelerimizin ilkinde rahatsız olduğumu anlayıp geçmiş olsun dedi. Bana ‘beni iyi dinle, benim hakkımı ara’ dedi. Bir başgardiyan (Emin), ‘Sen daha ölmedin mi? Öldür kendini’ diye baskı kuruyormuş. Oğlum hastaneye götürmüyorlarmış. Zaman zaman açlık grevlerine giriyormuş. Dilekçeler yazdığını ama dilekçelerinin birçoğunu göndermiyorlarmış. CİMER’e ve birçok kuruma başvurmamı istedi. Ben gerekli görüşmeleri yaptım. . Oğlumdan da dilekçe yazmasını istedim. Gönderilip gönderilmediğini bilmiyoruz. Yılbaşından sonra yaklaşık 5 görüşme yaptık. Her görüşmede bana, ‘Annem hakkını helal et, ben tam kendimi öldüreceğim gözümün önüne sen geliyorsun. Kulaklarıma senin duaların geliyor. Vazgeçiyorum. Ben hakkımı helal ediyorum, sen de helal et anam’ diyordu. En sondan bir önceki görüşmemde 2 tane muhabbet kuşu besliyordu. Onları özgürlüğüne kavuşturduğunu şimdi de papağan almak istediğini ve sipariş verdiğini söyledi. Son görüşmemizi 19.02.2022’de saat 15:26’da telefonla yaptım. Görüşmede muhabbet kuşlarını yandakilerin aldığını, onlara kuşların yumurtalarını verdiğini, papağanın geldiğini bütün parasını onun için harcadığını ama papağanı kendisine vermediklerini kafesini süslediğini ama boş kaldığını söyledi. Ayrıca kendisinin onursuz ve gurursuz olmadığını kendisini burada hırsızlıkla suçlayıp hakaret ettiklerini artık buna dayanamadığını, ‘Benimle dalga geçiyorlar. Daha sen ölmedin mi diye. Artık dayanamıyorum. Çarşamba gününe cenazemi sana verirler’ dedi. Görüş hakkımız bittiği için telefon kapandı. O günün akşamı içime bir sıkıntı düştü. Yerimde duramıyordum. Ertesi gün (20.02.2021 Pazar) telefon geldi. Kimin tarafından arandığımızı bilmiyoruz. Çünkü söylemediler. Telefonu kızım açtı. Bize Başsağlığı dileyerek oğlumun ölüm haberini verdiler. Aynı gün biraz zaman geçtikten sonra kızım (Özlem) Iğdır hapishanesini aradı. Oradan ‘Bize biz buradan hiçbir açıklama yapamayız’ dendi. O sıra telefonun yanından bir kişi kendisinin gardiyan olmadığını savcıyla beraber Sezer’i görmeye gidenlerin içinde olduğunu, Sezer’in başına naylon poşet geçirerek kendini intihar ettiğini söyledi. Daha sonra hastaneye yönlendirdiler. Hastanede otopsi bölümünü aradım. Onlar da bilgi veremeyeceklerini söylediler. Savcılığa yönlendirdiler. Savcı sekreteri bilgi veremeyeceğini söyledi ve bizi tersledi.

Durumumuz iyi olmadığı için gitme ve alma imkânımız olmadığını anlattık. Biz de ‘Siz gönderebilir misiniz’ dedik. Yollar kapalı olduğu için cenazemizi alamadık. Konak

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

Kaymakamlığı'na gidip cenaze için başvurdum. Orada beni terslediler. O sıra bayılmışım. Valilikle görüşmemi istemişlerdi. Eve geldim. Kızım Bayraklı Adliyesi'ne gidip Savcılığa cenazemizi istediğimize dair dilekçe verdik. Dilekçeyi havale ettiler. İğdir'a faxla haber verdiler. Daha sonra babası kredi çekip İğdir'a gitmiş. Oraya indiğinde cenaze yola çıkmıştı. Babası Hastaneye gidip bilgi istemiş. Bilgi veremeyeceklerini tekrarlamışlar. Savcı çağırılmış orada konuşmuşlar. Babası ölüm bilgisi istemiş. Şüpheli ölüm olduğunu ve araştırma yapıldığını söylemiş. Ölüm kâğıdını bile vermemişler. Hatta babasına, 'Benden iyi mi bileceksin, seni de oğlunun yanına atarım' diye kızmışlar. Bize cenazeyi teslim ederken teslimat kâğıdı verdiler. Oğlumun cenazesine yarıya kadar açıp baktım. Yüzünde morarma yoktu. Boğazında ip izi yoktu. Sadece çenesinin altından açılmış ve sonra dikilmiş iz vardı. Vücudunda yara bere yoktu. Ben oğlumun kendi bilinciyle intihar ettiğine inanmıyorum. Oğlumu psikolojik baskıyla intihara sürüklediler. Ben poşet ile intihar edemeyeceğini düşünüyorum. Savcılık da 'şüpheli ölüm' dediğine göre, oğlumun intihar ettiğine inanmıyorum. Eşyalar cenaze ile beraber geldi. Getiren kişi siyah bir poşetin içerisinde boxer, pantolon, tişört, ayakkabısı olduğunu söyleyip bize verdi. Ben sadece açıp kokladım. Ondan sonra hiç dokunmadık. Evde kapalı bir şekilde duruyor."

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan E.K. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; "14 Şubat 2022 tarihinde saat 17.00 sıralarında, erkek adli mahpuslar tarafından kaldıkları odanın havalandırma alanına top şeklinde not kağıdı atıldığını ve not kağıdı içeriğini okuduklarında pornografik ve cinsel tehdit içerikli mesajların yer aldığını belirtmiştir. Bu olayı hapishane idaresine bildirdiklerini, idare tarafından soruşturma başlatıldığının kendilerine bildirildiğini; bu konuyla ilgili beyanlarının alındığını ancak soruşturma sonucu ve diğer işlemlerle ilgili olarak herhangi bir bilginin taraflarına vermediğini aktarmıştır. Söz konusu olayla ilgili olarak, TBMM'de soru önergesi de verildiğini; tehdit içerikli mesajlarda bazı mahpusların fiziksel özelliklerinin ayrıntılı olarak tasvir edildiği belirtilmiştir. Özellikle söz konusu olaydaki mesaj içeriklerinde bir kadın mahpus için " saçlarını kestirmişsin, erkek gibi olmuşsun" gibi hususlar belirtilmiştir. Mahpus, bulundukları hapishanede Mülkiye Doğan adında bir mahpusun ağır romatizma, vücutta iltihaplanma ve diş hastalıklarının bulunduğunu belirtmiştir. Mahpus, cezası 1 yılın altına düşen 3 mahpusun bulunduğunu; ancak gerek açık cezaevine ayrılmalarının mümkün olmadığının gerekse de idari gözlem kurulu raporlarının genellikle ret kararları ile iyi hal kararı vermediğini belirtmiştir. Özellikle iyi hal kararları verilmemesinin gerekçesi olarak 'mahpusların pişmanlık göstermemesi, psikoloğa çıkmaması, ayrıca pişman olduğunu gösterir belgelerin imzalanması' şartı koşulduğu mahpus tarafından aktarılan hususlardandır."

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan N.D. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; "Mahpus ile yapılan görüşmede; kendisinin Tiroid hastası olduğu ve nefes darlığı sorunu yaşadığını belirtmiştir. Mahpus, bu hastalıkları nedeniyle sürekli olarak ilaç kullandığını söylemiştir. Mahpus, avukatın göndermiş olduğu mektuplarda; mektubun gönderim aşamasında kapalı zarfta ve açılmaması gereken mektupların idare tarafından açtırılmaya çalışıldığını belirtmiştir. Mahpus, ailesinin uzak bir ilde olduğunu ve ekonomik nedenlerle aile görüşüne gelemediklerini aktarmıştır. Mahpus,

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

sevk dilekçeleri yazdıklarını ancak reddedildiğini aktarmıştır. Mahpus, sevk dilekçesini idareye verdiklerinde başgardiyanın kendisine hitaben “Siz buradan giderseniz, burada çalışanlar maaşı nereden alacaklar” şeklinde söylemlere maruz kaldıklarını belirtmiştir. Mahpus, özellikle tedavi olmak için hastaneye götürüldüklerinde ve tedavi sırasında “Kelepçe uygulamasının” olduğunu; 2 ay önce yine aynı uygulama ile karşılaşp kelepçenin çıkarılmasını talep ettiğinde; bu talebinin reddedildiğini, bu uygulamaya karşı çıktığında ise tedavi edilmeden hastaneden hapishaneye geri götürüldüğünü belirtmiştir. Mahpus, yazdığı mektupların gönderilip gönderilmediğini bilmediğini, bu konuda taraflarına herhangi bir bilgi verilmediğini söylemiştir. Mahpus, koğuş araması sırasında COVID 19 tedbirlerine uygun davranılmayarak; kişisel eşyalarının dağıtıldığını belirtmiştir.”

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan G.K. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, İdari Gözlem Kurulu tarafından puanlama sisteminin düşük olduğu gerekçesi gösterilerek, birçok mahpusun iyi halli olmadığını ileri sürülerek sevk taleplerinin dahi reddedildiğini aktarmıştır. Mahpus, Mülkiye DOĞAN, Şehriban AKDERE, Sevda ARCA, Sibel KAYA, Delila Roj EKMEK adlı mahpusların “iyi halli” olmadıkları gerekçesiyle sevk taleplerinin reddedildiğini belirtmiştir. Mahpus, kantinde satılan ürün fiyatlarının çok yüksek olduğunu; elektrik fatura ücretlerinin 3 katına çıktığını söylemiştir. Mahpus, vejetaryen olan mahpuslara “özel menü” çıkartılmadığını da aktarmıştır. Mahpus, oda değişim ve sosyal aktivitelere çıkma konusunda keyfi olarak, politik mahpuslara ayrımcılık yapıldığını belirtmiştir. Mahpus, hastanede doktora çıkıldığı zaman kelepçeli olarak çıkartıldıklarını; hatta Hivda ÇELEBİ adlı mahpusun bu uygulamayı kabul etmediğini, bu nedenle doktor tarafından, “Muayene olmak istemiyor” şeklinde tutanak tutulduğunu söylemiştir. Ayrıca mahpus hastane sevkleri sırasında, “Ağız içi arama” işleminin kendilerine dayatıldığını belirtmiştir. Mahpus, yazdıkları dilekçelere idare tarafından cevap verilmediğini, yaşanan sorunların çözümü için bir muhatap bulamadıklarını aktarmıştır. Mahpus, karantina uygulamasının 5 gün süre ile devam ettiğini aktarmıştır. Mahpus, karantina süresince 5 günde, 24 saatte 1 defa havalandırmaya çıkarıldıklarını söylemiştir. Mahpus, bulundukları hapishanede toplamda 17 mahpusun kaldığını ifade etmiştir. Mahpus, Kürtçe yayınların hiçbir şekilde kendilerine verilmediğini; idare tarafından Kürtçe yayınların tercüme edilmesi gerektiğinin kendilerine aktarıldığını belirtmiştir. Mahpus, bu tercüme ücretinin mahpuslardan talep edildiğini söylemiştir.”

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Z.E. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, açık görüşlerin 1 saat olarak uygulandığını; erkek adli mahpusların sayıca çok fazla oldukları bir hapishanede tutulduklarını ifade etmiştir. Adli erkek mahpuslar tarafından, kendilerine havalandırma bölümüne cinsel tehdit içerikli notların atıldığını; bu notları savcılığa ve hapishane idaresine verildiğini ancak soruşturma içeriği ile ilgili kendilerine herhangi bir bilgi verilmediğini belirtmiştir. Ayrıca bulundukları hapishanede, cinsel içerikli bir tv kanalının açıldığını ve kendilerine not gönderildiği tarihle aynı tarihe denk geldiğini aktarmıştır. Mahpus, bulundukları hapishanenin uzak olması nedeniyle ailelerin kendilerini ziyarete gelmesinin çok zor olduğunu belirtmiştir. Mahpus, diğer mahpuslarla iletişim kurmalarının engellendiğini ve iletişim kurulduğu anda disiplin soruşturmaları ile karşı karşıya bırakıldıklarını söylemiştir.

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

Bulundukları hapishanede toplamda 3 odanın bulunduğunu; Gurbet CEYLAN adlı mahpusun hükümlü olmamasına rağmen tek kişilik odada tutulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca mahpus, belirttiği hususlar ve olaylar nedeniyle bu hapishanede “ mahpusların can güvenliğinin bulunmadığını” belirtmiştir. Evrensel, Birgün, Yeni Yaşam gibi gazetelerin de kendilerine verilmediğini belirtmiştir.”

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan G.C. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, İdari Gözlem Kuruluna çıkmayı reddettiklerinde bu durumun direkt olarak “İyi halli olmadıkları” yönünde değerlendirildiğini belirtmiştir. Mahpus, 2017 yılından bu yana Bayburt M Tipi Hapishanesinde bulunduğunu; şu anda tek kişilik odada tutulduğunu söylemiştir. Hakkında kesinleşmiş bir yargı kararı olmamasına rağmen (hüküm özlü) tek kişilik odada tutulduğunu belirtmiştir. Mahpus, hapishanedeki sorunların çözümü için idare tarafından hiçbir şekilde muhatap alınmadıklarını söylemiştir. Mahpus, kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının çok yüksek olduğunu; Kürtçe kitapların kendilerine verilmediğini, tercüme edilmesi gerektiğinin idare tarafından kendilerine söylendiğini ayrıca tercüme parasının istendiğini de aktarmıştır. Tercüme parasını veremediklerinde ise kitapların kendilerine verilmediğini belirtmiştir. Mahpus, oda aramalarında keyfi davranıldığını söylemiştir. Ayrıca mahpus, ailelerinden uzak bir hapishanede bulunduklarından; ailelerin yılda 1 veya 2 kez ancak gelebildiklerini belirtmiştir.”

14/04/2022 tarihinde Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan F.B. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus 2017 yılından bu yana bu hapishanede bulunduğunu; sevk taleplerinin tümünün reddedildiğini belirtmiştir. Mahpus, 2019 yılından bu yana ailesi ile görüş yapamadığını söylemiştir. Mahpus, Gurbet CEYLAN adlı kişinin bu hapishaneden cezasının onanmamasına rağmen tek kişilik odada tutulduğunu ifade etmiştir. Mahpus, hastaneye kelepçeli olarak götürüldüklerini; bu uygulama nedeniyle hastaneye gitmediğini belirtmiştir. Mahpus, disiplin cezası bulunmayan mahpuslara “puanlama sistemi” getirildiğini; bu nedenle birçok mahpusun keyfi bir şekilde tahliye edilmediğini söylemiştir. Mahpus, sevk taleplerinin “iyi halli değilsiniz” denilerek reddedildiğini belirtmiştir. Mahpus, kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının çok fahiş olduğunu; özellikle temizlik malzemesi, zorunlu malzemeler, sebze ve meyve fiyatlarının çok pahalı olduğunu söylemiştir. Mahpus, hapishanedeki yemeklerin besin değerinin çok düşük ve kötü olduğunu belirtmiştir. Mahpus, kapalı görüşlerin 45 dakika olduğunu; açık görüşlerin ise yarım saatten 1 saate çıkartıldığını söylemiştir. Mahpus, açık görüşün aynı anda 2 kişi ile sınırlandırıldığını belirtmiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Durlu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan R.İ. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 1 Nisan 2022 tarihinde Gümüşhane E Tipi’nden Erzurum Durlu Hapishanesine getirildiğini söylemiştir. Mahpus, geldiğinden bu yana bu hapishanede diğer mahpuslarla beraber havalandırmaya çıkartılmadıklarını; sosyal aktivitenin bu hapishanede olmadığını belirtmiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan M.S.O heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 2-3 aydır kendilerine

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

kitap verilmediğini; bu hapishanede sınırlı sayıda (8) kitap uygulamasının bulunduğunu belirtmiştir. Mahpus, bulundukları hapishanede sosyal aktivitenin olmadığını, siyasi mahpusların kaldığı 2 koğuşta, toplamda 12 siyasi mahpusun bulunduğunu söylemiştir. Mahpus, hastane sevkleri ve tedavi sırasında kendilerine kelepçe takıldığını; bunun kabul edilmemesi halinde ise doktorların kendilerini tedavi etmediğini belirtmiştir. Mahpus, 2 ay önce arama adı altında odalarında eşyalarının dağıtıldığını; kişisel eşyalarına el konulduğunu söylemiştir. Mahpus, idare tarafından genelge gerekçesi ile 3 ayakkabı ve 1 terlik dışında bulundurululan ayakkabı ve terliklere el konulduğunu ifade etmiştir. Mahpus 6 yıldır bu hapishanede tutulduğunu, Naci ACAR adlı mahpusun epilepsi, sara, anti kişilik bozukluğu hastalığı bulunduğunu ve raporlarının olduğunu aktarmıştır. Mahpus 2-3 ay önce oda değişiklikleri yapıldığını ve aynı blokta bulunan siyasi mahpusların yerlerinin değiştirildiğini söylemiştir. Mahpus, TV'lerde genellikle hep belli başlı kanalların bulunduğunu belirtmiştir. Mahpus, idare tarafından TV kanalları ile ilgili düzenleme yapılacağını taraflarına aktarıldığını ancak şu ana kadar herhangi bir değişiklik olmadığını söylemiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan D.B heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, bulunduğu hapishanede kendisiyle beraber kalan Sevgi İLBOĞA adlı mahpusun “iyi halli kararı” olmasına rağmen ve 22 Şubat tarihinde tahliye olması gerekirken, İdari Gözlem Kurulu kararı ile infazının 3 ay uzatıldığını belirtmiştir. Genellikle idari gözlem kurulu tarafından; Siyasi koğuşta neden kalıyorsun? PKK Terör Örgütü Mü? Abdullah Öcalan sizin için ne ifade ediyor? gibi soruların sorulduğunu söylemiştir. Mahpus, hapishanede koğuş içlerine doğru “kabinler” yapıldığını ancak şu anda sadece telefon görüşü için bu kabinlerin kullanıldığını söylemiştir. Mahpus, oda aramaları sırasında kendilerine zorluk çıkartıldığını ve keyfi uygulamalarla karşılaştıklarını belirtmektedirler. Mahpus, Sevgi İLBOĞA adlı mahpusun ağız kilitlenmesi gibi problemlerinin bulunduğunu ve nöbet geçirdiğini ifade etmiştir. Mahpus, sosyal aktivitelerin bu hapishanede askıya alındığını 1 saat sadece spor aktivitesi olduğunu; kur, el işi, resim gibi kursların bulunmadığını aktarmıştır. Mahpus 2 ay önce oda araması adı altında arama yapıldığını ve kişisel eşyalarının dağıtıldığını bildirmiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan E.T. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus 7 yıldır bu hapishanede tutulduğunu ve kaldıkları odada 5 mahpusla birlikte bulunduğunu belirtmiştir. Mahpus, Şubat ayında tüm kitapların, el yazmalarının ve dergilerin idare tarafından kendilerinden alındığını söylemiştir. Mahpus, daha önce kitap kotasının 10 olarak uygulandığını ancak bu hapishanede tüm yayınlar için 8 adet sınırlaması getirildiğini ifade etmiştir. Mahpus, Kürtçe kitapların kendilerine verilmediğini ve Kürtçe mektupların gönderilmediğini belirtmiştir. Mahpus, idare tarafından Kürtçe yayın ve mektuplar konusunda tercüme parasının kendilerinden talep edildiğini aktarmıştır. Mahpuslar, Kürtçe ve diğer verilmeyen kitaplar için herhangi bir gerekçe sunulmadığını; idare tarafından “güvenlik” gerekçesiyle kendilerine kitapların verilmediğini ifade etmiştir. Mahpus, hapishanedeki yemeklerin besin değerinin çok düşük olduğunu; kantinde satılan ürün fiyatlarının ise çok fahiş olduğunu belirtmiştir. Mahpus, hapishanedeki elektrik ücretinin 6 kişiye 268 TL geldiğini, diğer bir odaya ise 300 TL elektrik fatura ücretinin geldiğini aktarmıştır. İdare tarafından kendilerine,

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

“Eğer bu faturaları ödemezseniz, elektriğinizi keseriz” dendiğini söylemiştir. Mahpus, hastane ve revire götürmelerinde birçok sorunla karşılaştıklarını, kelepçeli tedavinin dayatıldığını, doktor eğer kelepçenin çıkartılmasını istemezse, kelepçeli olarak muayene edilmeye çalışıldıklarını belirtmiştir. Mahpus, Şubat ayında kitapların toplatıldığı; bazı kitaplarda ve el yazmalarında örgüt propagandası olduğundan bahisle 11 gün kendisiyle birlikte Naci ACAR ve Mehmet TERZİOĞLU’na 11 gün hücre cezası verildiğini söylemiştir. Mahpus, kantinde kırtasiye malzemelerinin çok pahalı olduğunu; bu ihtiyaçlarını ailelerinden edinmeye çalıştıklarında ise idare tarafından “Bunlar kantinde var” denilerek bu duruma engel olunduğunu belirtmiştir. Mahpus, açık görüşlerin ayda 1, 2 kişi ile sınırlandırıldığını ve 30 dakika süresi olduğunu söylemiştir. Mahpus, kapalı görüşün ise haftada 1 kez 2 kişi ile 1 saat 20 dakika süresi olduğunu belirtmiştir. Mahpus, bulundukları hapishanede “Görüntülü görüşme” sisteminin geldiğini ancak bu uygulamadan faydalandırılmadıklarını söylemiştir. Bu durumu idareye bildirdiklerinde idari gözlem kararının gerekçe gösterildiğini ancak böyle bir kararın kendilerine gösterilmediğini ifade etmiştir. Mahpus, haftada 1 kez telefonla 10 dakika konuşma hakkı var iken; kendisinin ve Özal Birlik adındaki mahpusun, 2 haftada 1 kez hak tanınmaktadır. İdare bir hafta kabinde 1 hafta da koridorda telefon görüşmesi yaptırıyor ve gerekçe olarak sistemsel sorun olduğunu ileri sürüyor.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Y.K. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 1 yıldır bu hapishanede bulunduğunu belirtmiştir. Mahpus, idare tarafından 450 kitaba el konulduğunu; kendilerine uygun 150 kitap seçtiklerini belirtmiştir. Mahpus, idare tarafından kendilerine bu kalan kitaplardan kota dahilinde kitap edinebileceklerinin söylendiğini iletmiştir. Mahpus, kendilerine gönderilen kolilere keyfi olarak sınırlandırmalar ve yasaklar getirildiğini belirtmiştir. Mahpus, son 2-3 haftadır çok sık arama yapılmadığını ancak daha önce sık sık arama yapıldığını ifade etmiştir. Mahpus, 3 ayda bir keyfi olarak idare tarafından odalarının kendi rızaları dışında değiştirildiğini aktarmıştır. Mahpus, yemeklerin besin değerlerinin düşük ve kötü olduğunu ifade etmiştir. Mahpus, koğuş değiştirme taleplerinin keyfi olarak reddedildiğini; pandemi gerekçesiyle hiçbir aktivitenin bulunmadığını, haftada 1 saat spora çıkartıldıklarını söylemiştir. Mahpus, milletvekilleri tarafından kendilerine gönderilen mektuplar ile ilgili idarenin “Bunları nereden tanıyorsun, neden size mektup gönderiyorlar” diye söylemlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Mahpus, haftada 3 gün 2’şer saat sıcak suyun kendilerine verildiğini söylemiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan N.C. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 6 yıldır bu hapishanede tutuklu olarak bulunduğunu; bir ay kadar Van F Tipi Hapishanesinde daha önce kaldığını söylemiştir. Mahpus, idarede gerçekleşen bazı değişikliklerden sonra hapishane koşullarının kötüleştiğini ifade etmiştir. Mahpus, kitaplara el konulduğunu sadece sözlük ve dini kitapların odalarda bulunulmasına izin verildiğini söylemiştir. Mahpus, arama adı altında “baskınların” olduğunu; koğuş dışında avluda sayım verilmesi gibi uygulamaların idare tarafından kendilerine dayatıldığını belirtmiştir. Mahpus, Evrensel, Birgün ve Yeni Yaşam bulundukları Oltu ilçesinde bulunmadığı gerekçesiyle kendilerine verilmediğini söylemiştir. Mahpus, kendi el yazmaları nedeniyle 11 gün hücre cezası verildiğini belirtmiştir. Mahpus, Epilepsi hastası olduğunu ve düzenli olarak ilaç kullandığını ifade etmiştir. Mahpus, rapor ve

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

ilaç reçetelerinin Erzurum ve Van Devlet Hastanelerinden onaylı olduğunu belirtmiştir. Mahpus bu hastalıklarının dışında, kolesterol, kan pıhtılaşması, ellerinde şişlik, bunlarla ilgili de ilaç kullandığını ifade etmiştir. Mahpus, hastalıkları nedeniyle kendisine “özel menü” uygulanması gerekirken bu talebinin idare tarafından reddedildiğini aktarmıştır. Mahpus, Mehmet TERZİOĞLU adındaki bir mahpus hakkında kendi el yazmasının bulunduğunu not defterinde yazılanlar gerekçe gösterilerek 11 gün hücre cezası verildiğini söylemiştir. Mahpus, kantin ve elektrik faturalarının çok yüksek olduğunu ifade etti. Mahpus, hastane sevkleri sırasında ağız içi arama uygulaması ve muayene sırasında kelepçe uygulaması dayatıldığını belirtmiştir. Mahpus, diş tedavisi sırasında dahi kelepçeli uygulama dayatıldığını söylemiştir. Mahpus, Hamit PÜRNEK adlı mahpusun 50 yaşında ve KOAH hastası olduğunu belirtmiştir. Mahpus, bulunduğu hapisanede 12 erkek mahpusun 2 ayrı odada bulunduğunu söylemiştir. Mahpus, karantina süresinin 5 gün olarak uygulandığını; tek başına veya beraber giden mahpusların karantina odasında beraber tutulduğunu aktarmıştır. Mahpus, açık görüş süresinin 30 dakika, kapalı görüşün 1 saat 20 dakika, görüntülü aramanın halen kullandırılmadığını belirtmiştir.”

15/04/2022 tarihinde Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan S.K. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus yaklaşık 8 aydır bu hapisanede olduğunu, buradan önce Diyarbakır D Tipi kapalı hapisanesinde bulunduğunu, idare tarafından mahpuslara ait kitaplara el konulduğunu; hapisane idaresi tarafından kendilerince uygun gördükleri 150 kitap seçip okuma listesine eklediklerini, bu kitapların büyük çoğunluğunun sözlük, ansiklopedi gibi kitaplar olduğu belirtmiştir. Mahpus, idare tarafından kendilerine bu kalan kitaplardan kota dâhilinde kitap edinebileceklerinin söylendiğini aktarmıştır. Mahpus, kendilerine gönderilen kolilere keyfi olarak sınırlandırmalar ve yasaklar getirildiğini belirtmiştir. Mahpus, son 2-3 haftadır çok sık arama yapılmadığını ancak daha önce sık sık arama yapılarak kişisel eşya ve notlarına el konulduğunu ifade etmiştir. Mahpus, 3 ayda bir keyfi olarak idare tarafından odalarının kendi rızaları dışında değiştirildiğini ve aileleri ile yapmış oldukları açık görüş süresinin yönetmelik gereği bir buçuk saate kadar çıkarılma imkânı varken bu hakkın 30 dakika olarak kullandırıldığını aktarmıştır.”

16/04/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan F.G. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus 7 aydır bu hapisanede bulunduğunu, kendi bloğunda yaklaşık 14-15 siyasi mahpusun bulunduğunu ifade etmiştir. Mahpus burada tutulan mahpusların büyük bir çoğunluğu tutuklu ve hükümlü ayrımı veya aldığı cezaya bakılmaksızın tekli odalarda tutulabildiğini belirtmiştir. Mahpus, hapisanedeki sorunlara ilişkin idareye yazdıkları dilekçelere cevap verilmediğini; hapisane personelinin de hiçbir şeye ilişkin bilgi/cevap alamadıklarını söylemiştir. Mahpus, oda aramaları sırasında ayakta sayım dayatması, sevkler sırasında çıplak arama uygulaması v.b hukuksuz uygulamalarla karşı karşıya kaldıklarını belirtmiştir. Mahpus, hapisanedeki yemeklerin besin değerlerinin çok düşük olduğunu ve yetersiz olduğunu; kahvaltıda sadece meyve suyu ve küçük bir reçel gibi yetersiz besinlerin kendilerine verildiğini söylemiştir. Mahpus, kantindeki ürün fiyatlarının çok pahalı olduğunu; 1 televizyonu 22 ekranı 2 bin 515 tl’ye 10 gün önce

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

aldığını ifade etmiştir. Mahpus, musluk suyunun koktuğunu ve temiz olmadığını belirtmiştir. Mahpus, daha önce siyasi mahpuslara yönelik birçok işkence ve kötü muamele uygulaması olduğunu; görece şu anda azaldığını ancak adli mahpuslara karşı halen işkence ve kötü muamele uygulamalarının devam ettiğini aktarmıştır. Mahpus, bu hapishanede neredeyse her hafta bir mahpusun personellerin tutumundan dolayı kendisine zarar verdiğini belirtmiştir. Mahpus, hastaneye gitme taleplerinin 2-3 ay sonra bile sonuçlanmadığını belirtmiştir. Mahpus, revir taleplerinin de karşılanmadığını; revirdeki sağlık çalışanlarının sadece 1 gün revirde bulunduğunu, revirde herhangi bir muayene olanağının bulunmadığını söylemiştir. Mahpus, bu hapishanede kendilerine sadece 3 kitabın verildiğini aktarmıştır. Mahpus, Kürtçe kitapların bu hapishanede kendilerine verilmediğini; Selahattin Demirtaş'ın kitaplarının bile idare tarafından yasaklandığını söylemiştir. Mahpus, gönderdikleri dilekçelerin muhataba ulaşır ulaşmadığını bilmediğini aktarmıştır.”

16/04/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan S.K. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 1 yılı aşkın bir süredir bu hapishanede tutulduğunu belirtmiştir. Mahpus, 3 ay önce kadar başındaki kist nedeniyle hastaneye gitmek için başvuru yaptığını ancak halen götürülmediğini ifade etmiştir. Mahpus, spora bile tek başına çıkartıldığını; bunun gerekçesi olarak da tek kişilik odada tutulmasının gösterildiğini aktarmıştır. Mahpus, açık görüş süresinin 2 kişi ile 30 dakika olarak sınırlandırıldığını; kapalı görüşlerin ise 2 kişi ile 45 dakika olarak belirlendiğini; haftada 1 defa ise 10 dakika telefon görüş hakları olduğunu söylemiştir.”

16/04/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan F.Ç. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, bulunduğu hapishanede ayakta sayım dayatmasının olduğunu; hükümlü ve tutukluların tekli odada tutulduğunu ifade etmiştir. Tekli odalarda kalan mahpusların aktivitelere (Spor) tek başlarına çıkartıldığını belirtmiştir. Mahpus, 4-5 ayda bir keyfi olarak rızaları dışında oda değişikliği yapıldığını söylemiştir. Mahpus, farklı kategoride yargılanan siyasi ve adli mahpusların bir arada telefon ve avukat görüşlerine çıkartıldıklarını belirtmiştir. Mahpus, 2 aydır dış tedavisi için sıra beklediklerini aktarmıştır. Mahpus, tekli odada kalmalarının hukuka aykırı olduğundan bahisle idareye dilekçe verdiklerini ancak herhangi bir cevap alamadıklarını ifade etmişlerdir. Mahpus, saat 22.00'dan sonra infaz koruma memurlarının sürekli olarak odalara gelerek ışık aç kapa yaptıklarını; bu nedenle uyuyamadıklarını ve göz bozuklukları yaşadıklarını söylemişlerdir. Mahpus, özellikle adli mahpusların sürekli olarak “beni buradan çıkarın” şeklinde bağırıklarını duyduğunu belirtmiştir. Mahpus, idarenin uygulamaları nedeniyle (tekli oda, işkence veya kötü muamele v.b) mahpusların intihara yönlendirildiğini aktarmıştır. Mahpus, Evrensel, Birgün ve Yeni yaşam gazetelerinin kendilerine verilmediğini söylemiştir.”

16/04/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan R.Y. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, Mayıs ayında Van T Tipinden buraya getirildiğini ve tekli odada tutulduğunu ifade etmiştir. Bu hapishanede tek politik mahpusun kendisi olduğunu söyleyen mahpus, haftada 1 gün 1 saat tek başına spor aktivitesine çıkartıldığını söylemiştir. Mahpus, açık görüşün 30 dakika olarak uygulandığını; idarenin, Adalet Bakanlığının talimatı olduğunu söylediğini belirtmiştir. Mahpus hastalıklarının olduğunu ve devam ettiğini, yılda bir sefer kontrole götürüldüğünü söylemiştir.

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

Mahpus, hastane sevkini yapıldığını ancak kelepçe uygulamasının sürdüğünü belirtmiştir. Mahpus, bu hapishaneye ilk girdiğinde çıplak arama uygulamasının dayatıldığını ve kabul etmediğini söylemiştir. Mahpus, idare ile yaptıkları görüşmelerde yetkililerin çok katı davrandıklarını oturmalarına bile izin vermediğini aktarmıştır.”

16/04/2022 tarihinde Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan M.M. heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus bulunduğu hapishanede tekli ve üçlü oda olmak üzere 2 tip odanın bulunduğunu aktarmıştır. Mahpus, hüküm özlü veya tutukluların bile bu tekli odalarda tutulduğunu söylemiştir. Bu konuda infaz hâkimliğine başvuru yapılmış ancak infaz hâkimliği taleplerin hepsini reddetmiştir. Mahpus, gönderdikleri mektuplara el konulduğunu; tebrik kartlarına da mektup olmadığı gerekçesiyle el konulduğunu söylemiştir. Mahpus, 1 yıl önce kurum müdürünün, ‘Ben burada işlem yapıyorum, nereye itiraz ederseniz edin’ demiş. Mahpus, bulunduğu hapishanede diğer mahpuslarla iletişim kurmasının engellendiğini; gerekçe olarak da tekli odada tutulmasının gösterildiğini söylemiştir. Mahpus, 1 yıl 1 ay önce Şırnak Hapishanesinden buraya getirildiğini belirtmiştir. Mahpus, Sinan KAYA adında bir siyasi mahpusun bu hapishanede yaşamını yitirdiğini; idare tarafından mahpusun kendisini astığının söylendiğini aktarmıştır. Mahpus, ası yoluyla böyle bir şeyin gerçekleşmeyeceğini, oda mimarisinin buna uygun olmadığını, bu ölümün şüpheli bir ölüm olduğunu ifade etmiştir. Mahpus, Sinan KAYA adlı mahpusun yan odasında bulunduğunu ve 2 defa hakkında hücre cezası verildiğini söylemiştir. Mahpus, bir adli mahpusun da ilaç kullanarak intihar ettiğini duyduğunu aktarmıştır. Mahpus, bazı infaz koruma memurlarının kendilerine sinkaflı ve hakaret, tehdit içeren söylemlerde bulunduğunu söylemiştir. Mahpus, aramalar sırasında infaz koruma memurlarının askerlerle beraber geldiklerinde sert olmayan bir üslup takındıkları ancak tek başlarına geldiklerinde çok sert davranışlar sergilediklerini belirtmiştir. Mahpus, revire çıkartıldıklarında 10 günde ancak ilaçların kendilerine verildiğini, revire çıkartılmalarının çok uzun bir süre aldığını söylemiştir. Mahpus, sosyal aktivitenin olmadığını, ortak alan diye bir şeyin bulunmadığını, tek başlarına spora çıkmayı reddettiklerinde infaz koruma memurlarının kendilerine ‘Spora çıkmak istemiyorum’ şeklinde tutanak imzalatırmak istediklerini belirtmiştir. Mahpus, bulunduğu hapishanede berber sıkıntısı olduğunu; berberin tek tip tıraşı dayattığını belirtmiştir. Mahpus, bulunduğu hapishanede Yeni Yaşam Evrensel ve Birgün gazetelerinin kendilerine verilmediğini; daha önce Karar gazetesinin verildiğini ancak artık onun da kendilerine verilmediğini söylemiştir. Mahpus, idarenin keyfi olarak oda değişiklikleri yaptığını; haftada 1 defa 10 dakika telefon görüş hakkı tanındığını belirtmiştir. Mahpus, havalandırma kapılarının tekmelenerek açıldığını; ayrıca sayıma gelindiğinde kapiya çok sert vurulduğunu aktarmıştır. Mahpus, Aslan ÇAPIR adında adli bir mahpusun Ümraniye Hapishanesinden buraya getirildiğini ve yan tarafında bulunduğunu; bu hapishaneye getirilmeden önce Erzurum’da hapishanede 1 gün tutulduğunu, burada işkence ve kötü muameleye maruz kaldığının bu mahpus tarafından kendisine söylendiğini aktarmıştır. Mahpus, Aslan ÇAPIR’in tek kişilik odada tutulduğunu da söylemiştir. Mahpus Aslan ÇAPIR’in suç duyurusunda bulunduğunu; idare tarafından bu hapishanede yaşadığı sıkıntıları da yazdığından idare tarafından bu kısımların çıkartılmasının istendiğinin Aslan ÇAPIR tarafından kendisine söylendiğini belirtmiştir.”

TESPİTLER

Heyetimiz tarafından Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Erzurum Oltu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Erzurum Durlu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve İğdir S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmeler neticesinde şu tespitlerde bulunulmuştur;

- 1) COVID-19 salgını gerekçesiyle hapishanelerde sosyal ve kültürel etkinliklere getirilen sınırlamaların hala devam ettiği, neredeyse tüm Türkiye’de pandemi yasaklarının ya tamamen kaldırıldığı ya da esnetilmesine rağmen mahpusların sosyal ve kültürel etkinlik haklarının kullanılmasına izin verilmediği ya da bu hakların kullanılmasında mahpuslara çok sınırlı bir şekilde izin verildiği tespit edilmiştir.
- 2) Ziyaret edilen bazı hapishanelerde mahpusların işkence veya kötü muamele iddialarının; inandırıcı ve detaylı bir şekilde tarafımıza aktarılması nedeniyle, işkence veya kötü muamele uygulamalarının hapishanelerde devam ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Mahpusların heyetimize vermiş oldukları bilgilere göre işkence ve kötü muamele fillerini işleyen kamu görevlileri hakkında adli veya idari soruşturma açılmadığı gibi, söz konusu infaz koruma memurlarının hala aynı yer ve koşulda çalışmaya devam etmektedirler.
- 3) Mahpusların sevk veya oda değişikliği taleplerinin gerekçesiz veya hukuka aykırı gerekçelerle reddedildiği daha önce de tarafımıza iletilen sorunlardan olup; bu sorunun halen devam ettiği gözlemlenmiştir.
- 4) Hapishanelerde Adalet Bakanlığı genelgesi gerekçe gösterilerek mahpusların açık görüş haklarının yönetmelikte düzenlenen minimum süre olan 30 dakika ile sınırlı tutulduğu, bu durumun özellikle ailelerinden uzak illerde tutulan mahpuslar açısından görüş hakkının yetersiz kullanılmasına neden olduğu tespit edilmiştir.
- 5) İdari Gözlem ve Sınıflandırma Merkezi tarafından mahpusların “iyi halli” olup olmadıkları yönünde hazırlanan raporlarının genellikle hukuki dayanaktan yoksun; soyut gerekçelere dayandırıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle birçok mahpusun infazının belli bir kısmını hapishanede geçirdikten sonra denetimli serbestlik hakkından yararlanması gerekirken; infazlarının uzatıldığı (yakıldığı), mahpuslar hakkında düzenlenen iyi halli olmama değerlendirmesi nedeniyle başka hapishaneye sevk taleplerinin yerine getirilmediği tespit edilmiştir.
- 6) Mahpuslar hastane sevkleri ve muayene sırasında “çift kelepçe” ve “ağız içi arama” uygulamasıyla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Daha önce de birçok mahpusun veya yakınlarının başvurusunda bu uygulamaların gerçekleştiği tarafımıza aktarılmıştır. Söz konusu çift

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

kelepçe uygulaması ile ağız içi arama işleminin kötü muamele yasağının ihlali olduğu daha önceki tespitlerimizde de yer almaktadır. Bu uygulamanın devam ettiği ve söz konusu uygulamayı kabul etmeyen mahpusların hastanelere götürülmeyerek sağlık haklarının ihlal edildiği heyetimizce tespit edilmiştir.

- 7) Kürtçe yayınlanan gazete ve dergilerin hapishane idaresi tarafından mahpuslara verilmediği tarafımıza aktarılan sorunlardandır. Ayrıca mahpuslar, bazı dergi ve gazetelerin kendilerine keyfi bir şekilde verilmediğini ifade etmişlerdir. Son dönemlerde gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından benzer konulara hakkında verilen ihlal kararlarına rağmen hapishane idareleri tarafından bu uygulamalara devam edildiği tarafımızca tespit edilmiştir.
- 8) Mahpuslar, kurumlara veya kişilere gönderdikleri mektupların muhataba ulaşp ulaşmadığı ile ilgili idarece bilgilendirilmediklerini; mektup içeriğinde diğer mahpuslarla ilgili isimlerin veya sorunların yer alması durumunda Adalet Bakanlığı tarafından hapishanelere gönderilen genelge gerekçe gösterilerek mektuplarının gönderilmediğini aktarmışlardır. Ayrıca mahpuslar, mektup ve fax ücretlerinde zam yapıldığını söylemişlerdir. Bu uygulamalarla mahpusların haberleşme hakkını ihlal edildiği tarafımızca gözlemlenmiştir.
- 9) Mahpuslar, koğuş aramaları sırasında infaz koruma memurlarının pandemi tedbirlerine uygun davranmadığını ve çoğu zaman hakaret v.b hukuka aykırı fiillere maruz bırakıldıklarını söylemişlerdir. Daha önce de birçok defa bu yönlü şikâyetler tarafımıza iletilmiştir. Bu sorunun sağlık hakkının ve kötü muamele yasağının ihlali olduğu heyetimizce tespit edilmiştir.
- 10) Mahpuslar, kapalı görüş süresinin halen 30 dakika olarak uygulandığını belirtmişlerdir. Daha önce yönetmelik ile kapalı görüş süresinin 1,5 saate kadar uzatılabileceği belirtilmiş olmasına rağmen hapishane idareleri takdir yetkilerini mahpusların aleyhine olacak şekilde kullandığı bu şekilde ulusal ve uluslararası mevzuat ile güvence altına alınan özel hayata ve aile hayata saygı hakkının ihlal edildiği tespit edilmiştir.
- 11) Mahpuslar, kantinden aldıkları ürünlerin kalitesiz ve çok pahalı olduğunu aktarmışlardır. Bu husus daha önce de birçok raporumuzda belirttiğimiz sorunlardandır. Aktarılan sorunların Türkiye'nin değişik hapishanelerinde devam ettiği tespit edilmiştir.
- 12) Mahpuslar farklı suç tiplerinden yargılanan kişilerle yan yana odalarda tutulduklarını aktarmışlardır. Bu durumun mahpuslar açısından güvenli olmayan bir hapishane ortamı yarattığı tespit edilmiştir.
- 13) Kadın mahpuslar idarece sağlanması gereken özel ihtiyaçlarından olan "pedlerin" kendilerine ücretsiz olarak verilmediğini; kantinde ise ped

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

fiyatlarının piyasa değerinin çok üstünde olduğunu belirtmişlerdir. Şubelerimiz tarafından daha önce de raporlarımızda bu soruna yer verilmişti. İlgili sorunun halen Türkiye'nin değişik hapishanelerinde devam ettiği heyetimizce tespit edilmiştir.

- 14) İğdir S Tipi Kapalı Hapishanesinde heyetimizle görüşen mahpuslar henüz hükümlü statüsüne geçmemiş olmalarına rağmen tek kişilik odalarda tutulduklarını belirtmişlerdir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunun 25. Maddesinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların tek kişilik odalarda tutulacakları belirtilmiştir. Kanunda düzenlenen bu hükme aykırı olarak, henüz hükümlü statüsüne geçmemiş ve yargılanmış oldukları sevk maddeleri ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmeyen mahpusların İğdir S Tipi Hapishanesinde tek başlarına tutuluyor olmalarının işkence ve kötü muamele yasağının ihlalini oluşturduğu tarafımızca tespit edilmiştir.
- 15) İğdir S Tipi Kapalı Hapishanesinde mahpuslarla yapılan görüşmede; ilgili hapishanede bazı mahpusların tecrit uygulamaları nedeniyle intihara teşebbüs ettiğini, son olarak Sezer ALAN ve Sinan KAYA isimli iki mahpusun intihar sonucunda yaşamlarını yitirdiklerini belirtmişlerdir. Mahpusların tutulmuş oldukları tecrit ortamının fizyolojik ve psikolojik durumları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğu heyetimiz tarafından tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Gerek uzun yıllardan bu yana mahpuslar ve yakınları tarafından derneğimize yapılan başvurular gerekse de heyetimizin son olarak Bayburt M Tipi, Erzurum Oltu T Tipi, Erzurum Durlu Yüksek Güvenlikli ve İğdir S Tipi Kapalı Hapishanelerine yapmış olduğu ziyaret sonucunda ortaya çıkan ihlallerin giderilmesine dair önerilerimiz;

- 1) Türkiye'deki infaz rejimi mevzuatının ve politikasının uluslararası insan hakları hukukuna ve özel olarak da mahpus haklarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle, mahpusların hapishanede geçirmiş oldukları süre içindeki davranışlarının, idari gözlem kurulları tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda verilen olumsuz kararlarla tahliye edilmelerine engel oluşturması kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlalini oluşturmaktadır. Anayasanın 10. Maddesi ile güvence altına alınan eşitlik ilkesi ve AİHS'in 14. Maddesinde belirtilen ayrımcılık yasağı kuralına uygun yasal düzenlemeler yapılarak infaz sistemi, açık cezaevine geçiş koşulları ve denetimli serbestlikten faydalanma koşullarının tüm mahpusları için eşit hale getirilmesi gerekmektedir.
- 2) Mahpusların işkence veya kötü muameleye maruz bırakıldıklarını detaylı bir şekilde iddia etmeleri karşısında; derhal etkin soruşturma işlemlerinin başlatılması ile hapishanelerde tutulan mahpuslara insan onuruna yaraşır

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İĞDIR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

bir muamele gösterilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne” uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet ediyoruz. Bazı hapishanelerde sürekli hale geldiği mahpuslar tarafından aktarılan işkence veya kötü muamele uygulamalarına karşı; Adalet Bakanlığını ve TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunu bu hapishanelerde inceleme yapmaya davet ediyoruz.

- 3) Özellikle İğdir S Tipi Kapalı Hapishanesinde tutulan mahpusların tarafımıza iletmiş oldukları hak ihlalleri iddiaları karşısında Adalet Bakanlığı ve İğdir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ivedilikle soruşturma başlatılması gerekmekte olup; ilgili hapishanede son dönemlerde yaşanan intihar vakalarının bütün boyutları ile araştırılması gerekmektedir.
- 4) Mahpusların sağlığa erişim haklarının sağlanması, koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmesi, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Mahpuslara hastane sevkleri ve muayene sırasında uygulanan “çift kelepçe” ve “ağız içi arama” uygulamasından derhal vazgeçilmelidir. Özellikle hasta mahpusların tedavilerinin ivedi bir şekilde gerçekleştirilmesini ve hastalıklarından dolayı hapishanede yaşamını idame ettiremeyen ağır hasta mahpuslar başta olmak üzere bütün hasta mahpusların tahliyesi önündeki yasal ve diğer engellerin kaldırılması gerekmektedir.
- 5) Mahpuslara uygulanan tecrit ve izolasyon derhal kaldırılmalıdır. Mahpusların insan onuruna yaraşır bir şekilde infazlarının gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda pandemi gerekçesiyle mahpusların sosyal ve kültürel ile diğer etkinlikleri hakkında verilen kısıtlama kararlarının kaldırılması gerekmektedir.
- 6) Mahpusların haber alma ve başkalarıyla iletişim kurma hakları kapsamında gazete ve dergi gibi yayınlarla ilgili idarece alınan kısıtlayıcı kararların derhal ortadan kaldırılması ile mektup ve fax gönderim ücretlerine yapılan zamların geri alınması gerekmektedir. Özellikle Kürtçe yayınlar ile ilgili hapishane idarelerinin ayrımcı uygulamaları mahpusların kültürel haklarının ihlali niteliğindedir. Bu ihlalin ortadan kaldırılması amacıyla yetkilileri derhal tedbir almaya davet ediyoruz. Mahpusların gönderdikleri mektupların muhataba ulaşp ulaşmaması ile ilgili bilgilendirilmemesi; bilgi edinme hakkının ihlali niteliğindedir. Bu ihlalin de ortadan kaldırılması gerekmektedir.
- 7) Mahpusların ailelerinden uzak olan hapishanelerde tutulması ile sevk taleplerinin Adalet Bakanlığınca gerekçesiz olarak reddedilmesi “Aile hayatına saygı yükümlülüğünün” ihlali niteliğindedir. Bu konuyla ilgili daha önce AIHM tarafından verilen ihlal kararları (AHİM, Avşar/Tekin-

**BAYBURT, ERZURUM OLTU, ERZURUM DURLU VE İÇDİR
HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU**

Türkiye Kararı) ile ulusal ve uluslararası mevzuatta mahpus haklarını koruyan hükümler dikkate alınarak; sevk taleplerinin bu ilkeler ve yasal mevzuat hükümlerine göre değerlendirilmesi, mahpusların ailelerinin bulunduğu veya ailelerine yakın hapishanelere sevklerinin sağlanması gerekmektedir.

- 8) Pandemi tedbirlerinin yeniden düzenlenmesi ile hapishanelerde açık görüş sürelerinin Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan genelge ile bir buçuk saate kadar yapılabileceğı belirtilmesine rağmen; birçok hapishanede idare tarafından açık görüş süresi bu genelgeye uygun olmayan bir şekilde yarım saat ile kırk beş dakika arasında sınırlandırılmaktadır. Adalet Bakanlığının genelgesi dikkate alınarak Türkiye’de bulunan bütün hapishanelerde açık görüş sürelerinin en az bir buçuk saat olarak uygulanması gerekmektedir.

**İNSAN HAKLARI DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
HAPİSHANELER KOMİSYONU**